

פסחים כג. (שורה 8) עד כג: (16 שורות מלמטה)

ביאורי מושגים

חדש: אסור לאכול תבואה חדשה, העשויה מאחד מחמשת מיני דגן, לפני הקרבת מנחת העומר המתקיימת במהלך יום ששה-עשר בניסן (איסור מקביל קיים לגבי הקרבה במקדש מהתבואה החדשה עד שיקריבו את שתי הלחם (בשבועות)) לאחר חורבן בית-המקדש, התקין רבן יוחנן בן זכאי, שיהיה אסור לאכול מן החדש עד לאחר שיעבור ששה-עשר בניסן כולו (שהוא יום הנפת העומר).

מה מלמד השורש א.כ.ל.:

חזקיה: איסור אכילה בלבד (רק הביטוי המדוייק "לא יאכל" - מובנו איסור הנאה),

ר' אבהו: גם איסור הנאה (אא"כ פירט הכתוב אחרת).

קושיה על ר' אבהו:

בתרומה נאמר "וכל זר לא יאכל קדש", ואעפ"כ מותר בהנאה!

תירוץ:

יש פסוק מיוחד ("תרומתכם=שלכם) המלמד שתרומה מותרת בהנאה.

תגובת חזקיה: כך דרך התורה להתבטא (כלפי כל ישראל).

קושיה על ר' אבהו:

בנזיר נאמר "מחרצנים ועד זג לא יאכל", ואעפ"כ מותר בהנאה!

תירוץ של מר זוטרא: יש פסוק מיוחד ("נזרן" - שלו יהא) המלמד שמותר בהנאה.

עיינ בתוס' מה חזקיה לומד מפסוק זה.

תירוץ של רב אשי:

מהפסוק "קדוש יהיה... שער" לומדים שרק השער אסור בהנאה אך לא שאר הדברים

דחיה לתירוץ של ר"א: אין הכרח להבין כך את ממשמעות הפסוק.

קושיה על ר' אבהו:

בחדש נאמר "ולחם... לא תאכלו עד...", ואעפ"כ מותר בהנאה!

תירוץ:

יש פסוק מיוחד ("קצירכם") המלמד שחדש מותר בהנאה (=שלכם).

תגובת חזקיה: כך דרך התורה להתבטא (כלפי כל ישראל).

קושיה על ר' אבהו וחזקיה:

בשרצים נאמר "שקץ הוא לא יאכל", ואעפ"כ מותר בהנאה (בדיעבד)!

תירוץ:

יש פסוק מיוחד ("לכם") המלמד ששרצים מותרים בהנאה (=שלכם).

מכאן חזקיה למד את שיטתו. [מכך שמהמילים "לא יאכל" היינו לומדים שאסור אף בהנאה (לולא ההיתר המיוחד)].

למרות פס' זה, אנו לומדים מ'היו' שהיתר ההנאה הוא רק בדיעבד,

קושיה על ר' אבהו וחזקיה:

בחמץ נאמר "לא יאכל חמץ", ואעפ"כ לדעת ר' יוסי הגלילי מותר בהנאה!

תירוץ:

יש פסוק מיוחד ("לך") המלמד שחמץ מותר בהנאה (=שלך יהא).

חכמים (שסוברים שאסור בהנאה) למדו דבר אחר מפס' זה (וכן מ2 הפס' הנוספים בהם נאמר "לך").

הברייתא

מה לומדים מ"יעשה לכל מלאכה"
ריה"ג: להתיר חלב בהנאה.
ר"ע: לטהר חלב מטומאת נבילה.

הצעת הגמרא - התנאים נחלקו במח' ר"א וחזקיה:
ריה"ג: סבר כר' אבהו. (ולכן צריך פסוק מיוחד להתיר
הנאה)
ר"ע: סבר כחזקיה (לכן לא צריך פסוק מיוחד להתיר
הנאה).

דחיה:
ניתן להבין ששני
התנאים סברו כר"א
(ור"ע הבין שהיתר הנאה
מחלב כלול בהיתר ההנאה
הכללי של נבילה)

לסיכום הדברים היחידים שאסורים אף בהנאה: חמץ בפסח (לדעת חכמים).
שור הנסקל.

מקור הדין לפי חזקיה:
עצם השימוש בפועל החריג 'לא יאכל' מלמד שחמץ ושור הנסקל אסורים בהנאה,

מקור הדין לפי ר' אבהו:
התורה נזקה להתיר במפורש הנאה בטריפה (לפי ר' יהודה) או בנבילה (לפי ר' מאיר)
משמע שעקרונית כשנאמר השורש א.כ.ל. (למשל חמץ בפסח ושור הנסקל) אסור גם בהנאה

הנפ"מ בין השיטות: חולין
שנשחטו בעזרה

חזקיה: אסור מהתורה
(נלמד מ'אותו' שנאמרה בטריפה)

ר"א: מחלוקת תנאים

לפי ר"מ - אסור מהתורה
(נלמד מ'אותו' שנאמרה בטריפה)

לפי ר"י - אסור מדרבנן
'אותו' שנאמר בטריפה כבר
'תפוס' כדי ללמוד איסור הנאה
בשאר המקומות)